

Høringsnotat til statsbudsjettet 2021

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 67 500 medlemmer. 14,5 % av Norges befolkning over 20 år¹ har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. Noen har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen av hørselshemmede er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse.

Programkategori 10.10. Folkehelse mv.

MERKNAD 1: Stortinget ber Regjeringen utarbeide en helhetlig og tverrdepartemental hørselsplan.

HLF viser til representantforslaget som ligger til behandling i Stortinget om utarbeidelse av en helhetlig hørselsplan

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2019-2020/dok8-201920-133s/?all=true> og ber komiteen se forslaget i sammenheng med en tverrdepartemental plan innen hørselsområdet. Helse direktoratet har utredet tilbudet til hørselshemmede og kommet med syv anbefalinger, som vi ber komiteen innlemme i en hørselsplan:

- Gjennomgang og tydeliggjøring av lov-/forskriftsreguleringen av hørselsomsorgen
- Informasjon og veiledningsmateriale til brukere / pasienter
- Ambulerende audiografer
- Systematiske etterkontroller
- Lærings- og mestringstilbud
- Økt bruk av avtalespesialister
- Kompetanseøkning i kommunene

Hørsel er en essensiell sans hos mennesker og berører alle stadier i livet, fra en kommer ut av mors liv til en gravlegges. Det å høre godt, forebygge hørselstap, tilrettelegge for mestrings- og læringstiltak samt tilgang til hjelpemidler for de som har fått hørselsnedsettelse er viktig. Siden 14,5 prosent av Norges befolkning har store utfordringer med hørselen, hovedsakelig eldre, er det nødvendig at hørsel og hørselshemming blir et prioritert fokusområde. I ulike stortingsmeldinger blir hørselshemming omtalt som en folkehelseutfordring i det 21. århundre, videre at personer med hørselstap utgjør en stor pasientgruppe med rehabiliteringsbehov. Ingen tiltak nevnes for å imøtekomme denne utfordringen. Verdens Helseorganisasjon (WHO) har gjort beregninger på at 1 krone investert i ikke-smittsomme sykdommer gir en gevinst på 7 kroner. WHO's oversikt «burden of disease» viser at ubehandlet hørselstap i voksen alder vil rykke opp fra 15. til 7. plass (2004-2030). Forskning viser at hørselstap utgjør den største enkeltrisikofaktoren for å utvikle demens, med et forebyggingspotensial på 9 prosent². Forskning viser også at hørselstap ikke utredes, og at eldre i stedet diagnostiseres med demens³. Hovedårsaken er at helse- og omsorgstjenesten ikke har god nok kunnskap om hørselsutfordringer. Det er uakseptabelt at eldre blir inaktive på grunn av at

¹ Engdahl B, Tambs K, Borchgrevink HM, Hoffman HJ. Screened and unscreened hearing threshold levels for the adult population: Results from the Nord-Trøndelag Hearing Loss Study. Int J Audiol. 2005; 44, 213-230.

http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=Content_6496&Main_6157=6263:0:25,6102&MainContent_6263=6496:0:25,6109&Content_6496=6178:50246:25,6109:0:6562:14:::0:0

² The Lancet Commission Report, june 2017. Dementia prevention, intervention, and care [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)31363-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(17)31363-6)

³ «Hearing loss in the elderly», doktoravhandling av Jorunn Solheim, Universitetet i Oslo 2011

hørselstapet ikke diagnostiseres og i stedet betrakter den eldre personen som dement. Hørselstap er også en skjult årsak til andre plager, både somatisk (slitasje på skjelett, nakke og rygg) og psykisk. For å sikre Regjeringens mål om å skape pasientens helsetjeneste og gi alle tilgang til likeverdige helsetjenester av god kvalitet, også skal gjelde hørselshemmede, må det utarbeides en helhetlig og tverrdepartemental hørselsplan.

Programkategori 10.30 Spesialisthelsetjenester. Regionale helseforetak.

MERKNAD 2: Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å øke kapasiteten for utredning, tilpasning og oppfølging ved hørselssentralene og avtalespesialistene.

Variasjonene på hørselssentralene og hos avtalespesialistene når det gjelder utredning for hørselstap er store og ventetidene lange (opp mot 52 uker). Ekstra utfordrende har det vært det siste halve året på grunn av covid19, grunnet stengte dører. For den enkelte medfører den lange ventetiden store belastninger, og kan i sin ytterste konsekvens medføre at hørselshemmede havner utenfor arbeidslivet og aktiv samfunnsdeltakelse. Det må settes inn tiltak for å øke kapasiteten for utredning, tilpasning og oppfølging ved hørselssentralene og avtalespesialistene.

HLF har i samarbeid med andre⁴ undersøkt spesialisthelsetjenestens formidling av høreapparater etter at norske helsemyndigheter vedtok å følge EU-standard⁵. Hovedfunnet er at norske høreapparatformidlere, under stramme finansielle rammer, gjennomgående leverer god kvalitet på det tekniske-medisinske (diagnostisering og tilpasning), mens det er et betydelig forbedringspotensial innen det psykososiale (oppfølging, audiologisk rådgivning og rehabilitering).

NAV anslår at behovet for høreapparattilpasninger i perioden 2016-2030 vil øke med 2 % årlig, akkumulert til 65 %. Det er i den forbindelse utfordringer knyttet til både kapasitet og kvalitet, ikke bare på tilpasningssiden, men også når det gjelder oppfølging, samhandling med 1. linjen og det kommunale tilbudet (særlig eldreinstitusjoner og hjemmetjenesten). Hørselssentralene trenger å rustes for å møte eldrebølgen. Det er behov for flere hørselsfaglig stillingshjemler i kommunene, på hørselssentralene og flere avtalespesialister. Sett ut fra samhandlingsreformens intensjoner og den pågående kommunehelse reformen, vil hørselssentralen kunne bidra særlig effektivt ved bruk av fremskutte klinikker, lokal medisinske sentre og ambulerende tilbud.

Programkategori 10.60 Kommune tjenesten. Post 71 Frivillig arbeid mv

MERKNAD 3: Det bevilges 2,5 millioner kroner til Hørselshemmedes Landsforbunds likepersonsarbeid, hørselshjelperordningen.

Vi viser også til at Stortinget ved tidligere statsbudsjett har understreket det flotte arbeidet frivillige hørselshjelpere gjør over hele landet. Dette frivillige arbeidet øker den enkeltes livskvalitet og trygghet, og det bidrar i stor grad til at eldre hørselshemmede kan bo lenger i sitt eget hjem. Det er kontinuerlig skoleing av hørselshjelpere og utdanning av nye. Vi har også hatt en oppgang i antall hørselshjelpere som tar oppdaterings kurs. Nytt av året er desentraliserte og digitale skoleinger. Likepersonene er også gitt egne smittevern kurs pga covid19.

I 2019 hadde vi 580 hørselshjelpere/likepersoner som bisto andre hørselshemmede over 22 000 ganger. I tillegg kommer den oppsøkende virksomheten som gjøres i det offentlige rom, som for eksempel ved ulike

⁴ Evaluering av NS-EN 15927:2010 «Tjenester tilknyttet formidling av høreapparater»: Et samarbeid mellom: HLF, Norsk Audiografforbund, Norsk teknisk Audiologisk forening, Norsk Audiopedagogisk Forening, Lovisenberg Diakonale Sykehus, Den Norske Legeforening og Bransjeforeningen for helse- og velferdsteknologi. Oktober 2014.

⁵ NS-EN 15927:2010 «Tjenester tilknyttet formidling av høreapparater». Gjeldende for norske hørselsklinikker siden 2011.

hørselsstand på kommunale møteplasser, torg og annen informasjonsvirksomhet. Det er også oppsøkende virksomhet på sykehjem. Hørselshjelpernes bistand med hjelpemidler og det praktiske, fysiske og psykiske knyttet til det å være hørselshemmet, har stor verdi for den hørselshemmete og for samfunnet.